

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง “แนวทางการวางผังพื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู” โดยมีกรอบแนวคิด 5 ด้าน คือ คุณภาพชีวิต การบริการ ความสะดวกสบาย สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู
2. เพื่อศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู
3. เพื่อเป็นแนวทางการวางผังพื้นที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู โดยการสรุปผลการวิจัยแบบสำรวจและสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

- ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู โดยสรุปผลการวิจัยแบบสำรวจ
- ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน โดยสรุปผลการวิจัยแบบสำรวจและสัมภาษณ์
- ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู โดยสรุปแบบสัมภาษณ์

5.1 การสรุปผลการวิจัยจากแบบสำรวจ

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน และตอนที่ 2 ศึกษาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน โดยสรุปแบบสำรวจพบว่า

5.1.1 คุณภาพชีวิต เป็นชุมชนแออัดที่บุกรุกพื้นที่ทางราชการ พื้นที่ชุมชนมีจำกัดทำให้ไม่สามารถขยายขยายได้ ขาดแคลนที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม โดยใช้วัสดุในการปลูกสร้างบ้านเรือนที่ไม่มีคุณภาพ การปลูกบ้านเรือนที่ชิดติดกันไม่เป็นระเบียบ ชุมชนไม่มีการสนับสนุนทั้งรายได้และอาชีพ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน ไม่มีการจัดตั้งสหกรณ์ชุมชน เพราะผู้อยู่อาศัยไม่ได้ให้ความสำคัญและบริเวณภายในชุมชนมีการเล่นการพนัน การเสพยาเสพติดตามบริเวณภายในชุมชนและไม่มีการกวดขันจากตำรวจ

5.1.2 การบริการ ในชุมชนขาดการบริการขั้นพื้นฐานพอสมควร และไม่มีคุณภาพ ทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่ขาดสุขลักษณะที่ดี และมีขนาดเล็กไม่สามารถรองรับปริมาณเด็กในชุมชนได้ทำให้ไม่มีงบประมาณที่จะมาปรับปรุงและพัฒนา ภายในชุมชนยังไม่มีสถานฝึกอบรวมอาชีพ เพื่อพัฒนาอาชีพแก่คนในชุมชน

5.1.3 ความสะดวกสบาย การเข้าถึงชุมชนนั้นค่อนข้างสะดวก แต่ทางเข้า-ออกและบริเวณทางเดินภายในคับแคบมาก โดยมีการวางสิ่งของบนทางเดินตลอดทางเดินชุมชน เพราะพื้นที่ชุมชนมีขนาดจำกัดและมีการปลูกบ้านเรือนกันทางเดินชุมชนทำให้ทางเดินชุมชนไม่ต่อเนื่องกัน

5.1.4 สิ่งแวดล้อม สภาพชุมชนไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทำให้เป็นแหล่งเสื่อมโทรม และบริเวณโดยรอบชุมชนมีกำแพงสูงล้อมรอบชุมชนทำให้การระบายอากาศไม่ดี มีกลิ่นอับชื้น มีกลิ่นเหม็น แสงสว่างไม่เพียงพอ เสียงดัง มีน้ำท่วมขัง ไม่มีทางระบายน้ำที่ดี ทำให้สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชน

5.1.5 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ชุมชนไม่มีการวางระบบที่ถูกต้องลักษณะ ทั้งสายไฟฟ้าและประปาที่ไม่เป็นระเบียบเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย บางครัวเรือนไม่มีระบบไฟฟ้าและประปาใช้ต้องต่อจากครัวเรือนใกล้เคียง ระบบระบายน้ำไม่มี บางส่วนภายในชุมชนมีท่อน้ำอุดตัน น้ำท่วมขังมีกลิ่นเหม็น ทางเดินชุมชนมีสภาพไม่ดี ไม่มีระบบจำกัดขยะที่ดี ไม่มีโทรศัพท์ภายในชุมชน อุปกรณ์ดับเพลิงไม่เพียงพอ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพภายในชุมชน ไม่มีที่นันทนาการและไม่สามารถรองรับต่อความต้องการของคนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง

5.2 การสรุปผลการวิจัยแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ศึกษาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน และตอนที่ 3 ศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนวัดญวน โดยสรุปแบบสัมภาษณ์พบว่า

5.2.1 ข้อมูลทั่วไป ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นชายและเป็นหญิงมีจำนวนเท่าๆ กัน มีสถานภาพการสมรสเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาสถานภาพโสดและมีการนับถือศาสนาพุทธ จำนวนผู้ที่อยู่อาศัยแต่ละครอบครัวมีมากกว่า 3 คนขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เป็นครอบครัวขนาดใหญ่มีสมาชิกเป็นผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมาเป็นวัยรุ่นและผู้สูงอายุ (มากกว่า 60 ปี) น้อยที่สุด ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีการศึกษาทำให้ต้องประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อรายได้/คน/เดือนที่ต่ำกว่า 4,000 บาทเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ทำให้รายได้/ครอบครัว/เดือนมากกว่า 8,000 บาท ทั้งนี้ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีการเก็บสะสมเงินกันพอสมควร ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่เคยเจอปัญหาการไล่ที่อยู่อาศัย และส่วนที่อยู่อาศัยส่วนมากจะเป็นบ้านเช่าและห้องเช่าทำให้ไม่มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยกันมากนัก เพราะมีรายได้น้อยและไม่ได้เป็นที่อยู่อาศัยของตนเอง

5.2.2 คุณภาพชีวิต ลักษณะชุมชนเป็นชุมชนแออัด และเป็นชุมชนบุกรุกพื้นที่ทางราชการ มีบ้านเช่าและห้องเช่าเป็นส่วนใหญ่ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย การไม่จัดระบบชุมชน การไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ความยากจน ใกล้แหล่งทำมาหากินและความไม่เหมาะสม

กับจำนวนผู้อยู่อาศัยกับขนาดที่อยู่อาศัยทำให้ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพบ้านพักอาศัย การจัดแหล่งเสื่อมโทรม การจัดระบบชุมชน การจัดที่อยู่ให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก การวางแผนครอบครัวแต่ปัญหาที่สำคัญคือ ยาเสพติดและการพนันที่มีมากในชุมชน ทำให้ต้องมีการกวดขันดูแลจากตำรวจ การให้ความรู้แก่คนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และทำให้ชุมชนเข้มแข็งและการร่วมมือดูแลกันเอง

5.2.3 การบริการ ภายในชุมชนจะมีสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กและร้านค้าต่างๆ แต่ไม่มีคุณภาพไม่ถูกสุขลักษณะและมีขนาดเล็ก บ้านเรือนแออัด การไม่จัดระบบชุมชนและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนไม่ช่วยเหลือทำให้ต้องการการบริการขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก ทั้งสถานฝึกอบรมอาชีพ สถานศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานดูแลเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ร้านค้าต่างๆ ตลอดจนศูนย์บริการชุมชน เป็นต้น

5.2.4 ความสะอาดสบาย การเข้าถึงชุมชนนั้นมีหลายทางแต่ทางเข้า-ออกของชุมชนนั้นไม่สะดวก สภาพทางเดินเท้าในชุมชนนั้นก็สภาพเสื่อมโทรมลักษณะทางเดินเท้าก็คับแคบ มีบริเวณน้ำท่วมขัง การวางสิ่งของขวางทางเดินและทางเดินที่ไม่ต่อเนื่องกันทำให้เกิดปัญหาเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุเกิดจากชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกันหลายทาง ทางเข้า-ออกคับแคบ การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออกชุมชน คนในชุมชนขาดระเบียบ พื้นที่ชุมชนจำกัด ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ ไม่ร่วมมือกันพัฒนา ไม่มีทุนพัฒนาและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนไม่ช่วยเหลือทำให้ต้องการขยายทางเข้า-ออกชุมชน ทางเท้าคอนกรีตเดินที่สะดวก การจัดระบบชุมชน ขยายพื้นที่สัญจรภายในชุมชนและทางระบายน้ำสาธารณะ

5.2.5 สิ่งแวดล้อม เนื่องจากสภาพภายในชุมชนเสื่อมโทรมทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมทั้งมีกลิ่นเหม็น มีน้ำท่วมขัง เสียงดังและแสงสว่างไม่เพียงพอ ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยตรงทั้งนี้สาเหตุเกิดจากการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีทางระบายน้ำ ไม่มีไฟทางเดินชุมชนที่สว่างเพียงพอ การอยู่ใกล้แหล่งการค้า ทำให้ต้องการที่จะพัฒนาระบบการกำจัดขยะ ระบบระบายน้ำ ระบบบ้านเรือน ไฟทางเดินชุมชน และพื้นที่สีเขียว

5.2.6 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เนื่องจากเป็นชุมชนแออัดการวางระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ นั้นไม่มีคุณภาพทั้งทางระบายน้ำ ขยะ โทรศัพท์ ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน สาธารณะสุข ระบบไฟฟ้าและระบบประปา ทำให้มีปัญหาสาเหตุส่วนใหญ่คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา ผู้นำไม่มีประสิทธิภาพ พื้นที่ชุมชนจำกัด หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือทำให้เกิดความต้องการให้คนในชุมชนร่วมมือกันพัฒนา ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การจัดระบบพื้นที่ภายในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้าช่วยเหลือ

5.3 การอภิปรายผลการวิจัย

5.3.1 คุณภาพชีวิต

ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลูเป็นชุมชนแออัดที่บุกรุกพื้นที่ทางราชการ พื้นที่ชุมชนมีจำกัดไม่สามารถขยายได้ ขาดแคลนที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ใช้วัสดุในการปลูกสร้างบ้านเรือนที่ไม่มีคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง บริเวณโดยรอบชุมชนติดกับพื้นที่ของเอกชนและสถานที่ราชการหลายหน่วยงานจึงไม่สามารถขยายได้ จำนวนผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีจำนวนมากกว่าที่พักอาศัยทำให้การปลูกสร้างบ้านเรือนชิดติดกัน การใช้วัสดุอุปกรณ์ปลูกสร้างบ้านเรือนที่ไม่มีคุณภาพ เพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีรายได้น้อย และเป็นบ้านเช่าเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่มีการปรับปรุงและซ่อมแซมบ้านเรือนทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ แก้วคงยศ. (2535 :16) ชุมชนแออัดตะกอนบางกอก ชุมชนที่ผู้อยู่อาศัยเข้าไปครอบครองพื้นที่ปลูกสร้างอาคารโดยไม่ได้รับคำยินยอมหรือการรับรู้ใดๆ จากเจ้าของที่ดินหรือการไล่ที่จากเจ้าของที่ดินหรือชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่บริเวณที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น ชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่บริเวณเพลิงไหม้ ชุมชนริมคลองและชุมชนริมทางรถไฟเป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริลักษณ์ แก้วคงยศ. (2538 : 35) ชุมชนแออัดตะกอนบางกอก ชุมชนแออัดจะเป็นเขตที่อยู่อาศัยที่มีความหนาแน่นสูง อาคารสร้างด้วยวัสดุก่อสร้างราคาถูก หาง่าย ตัวอาคารสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ด้วยไม้ สังกะสีหรือกระดาดแข็งในสภาพที่เรียกว่าหลังคาประชิดกัน ขาดมาตรฐานโรคโดยเฉพาะถนนเข้าสู่บริเวณและภายในบริเวณ ซึ่งจะใช้ไม้กระดานแคบๆ ปูยกทางเดิน เบื้องล่างมีน้ำขังเฉอะแฉะไม่ถ่ายเท เพราะบริเวณเดิมเป็นที่ลุ่ม ไม่ได้ปรับปรุงบริเวณก่อนสร้างอาคารที่อยู่อาศัย ภายในตัวอาคารห้องมีจำกัด พื้นที่โล่งมีน้อย ไม่มีพื้นที่โล่งรอบๆ บ้านผู้อยู่อาศัยในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้าง และค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เพราะอยู่ใกล้แหล่งการค้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีการศึกษา หรือประสบปัญหาการว่างงานทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้สอดคล้องกับแหล่งการค้าที่อยู่ใกล้ชุมชนและเป็นแหล่งการค้าขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเยี่ยม เหลาสะอาด. (2542 : 21) ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแออัดกับการพัฒนาเมืองในเขตพื้นที่ชั้นกลางกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตยานนาวา สาทรและบางคอแหลม ชุมชนแออัดมักจะอยู่ใกล้ชิดกับแหล่งงานซึ่งได้แก่ ศูนย์กลางธุรกิจการค้าเมืองหรือย่านอุตสาหกรรม ฉะนั้นพบว่าตามขอบเขตศูนย์กลางธุรกิจจะมีที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยมาอยู่กันหนาแน่น และเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าถึงศูนย์กลางธุรกิจและการค้าของเมือง และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Brain Gooddalln (1974) พบในบุญเยี่ยม เหลาสะอาดม. (2542 : 12) ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแออัดกับการพัฒนาเมืองในเขตพื้นที่ชั้นกลางกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตยานนาวา สาทรและบางคอแหลม ปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยได้แก่ รายได้ การเข้าถึงแหล่งงาน โดยผู้มีรายได้ขั้นต่ำจะพยายามมีที่อยู่อาศัยใกล้กับที่ทำงานโดยเฉพาะการมีที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรม เพราะประหยัดค่าเดินทาง ซึ่งอาจจะเสียค่าเช่าบ้านเป็นต้นและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2537 : 207) การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม โดยทั่วไปสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในย่านที่ตั้งเป็นตัวแปรบริบทนี้ ผู้ออกแบบไม่อาจแก้ไขได้ แต่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการเพื่อใช้พิจารณาในการออกแบบ แม้ว่าได้มีการพิจารณาแล้วในการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ อาจจำเป็นต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการ ทำนองเดียวกัน สำหรับสภาพทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เช่น ความเชื่อถือ ค่านิยม เอกลักษณ์ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของย่านที่ตั้ง เป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่องานออกแบบโดยตรง และจะต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการ

การจัดระบบชุมชน และความไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยกับขนาดที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีจำนวนมากกว่าจำนวนที่พักอาศัยทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชน ไม่มีการกำหนดพื้นที่ในชุมชนให้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนเต็มพื้นที่ชุมชน และไม่มีการจัดระบบชุมชนเลย ซึ่งสอดคล้องรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2537 : 232) การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม ในรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบ ควรกำหนดประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย ได้แก่ ขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ใช้สอย การจัดภายใน การขยายตัวในอนาคต ฯลฯ ของพื้นที่ใช้สอยต่างๆ รายละเอียดความต้องการเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอยเหล่านี้ จะสะท้อนมาจากความต้องการตอบสนองกิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในโครงการ ในรายละเอียดโครงการ หากไม่ได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรมไว้โดยเฉพาะก็จำเป็นต้องกำหนดไว้ในส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของอาคาร

5.3.2 การบริการ

ชุมชนขาดการบริการขั้นพื้นฐานพอสมควร และขาดคุณภาพ ทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก สถานฝึกอบรมอาชีพ สหกรณ์ออมทรัพย์และร้านค้าต่างๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริการขั้นพื้นฐานที่ไม่มีคุณภาพทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีขนาดเล็กและไม่มีคุณภาพไม่ถูกสุขลักษณะที่ดี ไม่มีงบประมาณที่จะมาพัฒนา ไม่มีสถานฝึกอบรมอาชีพ สหกรณ์ออมทรัพย์ ศูนย์บริการชุมชน และคนในชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่มีงบประมาณที่จะมาพัฒนาจัดตั้งขึ้น และร้านค้าต่างๆ ที่บริการในชุมชนที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่สำนึกผังเมือง.(2542 : 2) ชุมชนเมืองที่สมบูรณ์แบบที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวันโดยครบถ้วนการรวมศูนย์บริการทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งสำนักงานเขต

โรงพยาบาล สถานศึกษา ร้านค้าและการบริการต่างๆ ด้วยการเดินทางเพียงเล็กน้อยภายในชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการบริการจากภายนอกขณะเดียวกันยังสามารถให้บริการในพื้นที่โดยรอบ เพื่อลดปัญหาการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่เมืองชั้นในอีกด้วย และสอดคล้องกับทฤษฎีของการเคหะแห่งชาติพบใน ชมชื่น จันทรสมบุญ. (2538 : 104) การศึกษาเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนแออัดริมคลองในกรุงเทพมหานคร แนวทางการพัฒนาระดับชุมชน

- การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นเงินทุนสงเคราะห์หรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในการที่จะพัฒนาสภาพที่อยู่อาศัยของตนหรือการเลี้ยงชีพ
- มีการจัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำงานของผู้มีรายได้น้อยซึ่งจะส่งผลการยกฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัวได้
- ส่งเสริมการพัฒนาศึกษาภายในชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น มีความคิดและมุมมองที่กว้างขึ้นอีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงขึ้น
- ผลักดันให้องค์กรประชาชนในรูปแบบคณะกรรมการชุมชนในทุกๆ ชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนของคนในชุมชนที่จะประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดการให้ความร่วมมือช่วยเหลือจากภายนอกอันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ดีขึ้น

5.3.3 ความสะดวกสบาย

สภาพทางเข้า-ออกชุมชนนั้นไม่สะดวกเกิดจากการไม่วางระบบชุมชน ทั้งทางเดินคับแคบ การวางสิ่งของขวางทางเดิน ชุมชนขาดระเบียบและพื้นที่ชุมชนจำกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพทางเข้า-ออกชุมชนที่มีขนาดเล็ก และติดกับทางทำสาธารณูปโภคเข้าถึงชุมชนนั้นสะดวกสบายภายในชุมชนไม่มีการจัดระบบบ้านเรือน การวางสิ่งของขวางทางเดินชุมชน และการจัดระบบชุมชนที่ไม่ดีเลยปล่อยปะละเลย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่อย่างนักผังเมือง. (2545 : 3) เป็นชุมชนเมืองที่มีความคล่องตัวในการเดินทางมีระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเดินทางทั้งภายในและระหว่างชุมชน มีการวางแผนการจัดระบบชุมชนที่ดี โดยกำหนดแผนการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวัน

5.3.4 สิ่งแวดล้อม

ชุมชนไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เป็นแหล่งเสื่อมโทรม ทั้งกลิ่นเหม็น น้ำท่วมขัง เสียงดัง แสงสว่างไม่เพียงพอและไม่มีพื้นที่สีเขียว ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทำให้เป็นแหล่งเสื่อมโทรม เพราะบริเวณโดยรอบชุมชนติดกับพื้นที่เอกชนและสถานที่หน่วยงาน

ราชการต่างๆ ทำให้พื้นที่ข้างเคียงสร้างกำแพงคอนกรีตสูงทำให้การระบายอากาศในชุมชนไม่ดี มีกลิ่นอับชื้น เหม็น แสงสว่างส่องไม่ถึง ชุมชนเกิดเสียงดัง น้ำท่วมขังภายในชุมชน ไม่มีทางระบายน้ำ บางส่วนมีท่อน้ำอุดตัน และไม่มีพื้นที่ว่างภายในชุมชน ทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2535 : 1) คุณภาพของธรรมชาติอันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติฯ และสิ่งที่มนุษย์กระทำขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน และความสมบูรณ์สืบไปต่อมนุษยชาติ และสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่. (2545 : 3) เป็นชุมชนเมืองที่มีการวางแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดพื้นที่สีเขียวในลักษณะสวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น การกระจายที่อยู่อย่างเหมาะสม และแบ่งกลุ่มกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะออกจากชุมชน รวมทั้งมีระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพ

5.3.5 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ชุมชนนั้นไม่มีการวางระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมทั้งระบบไฟฟ้า ประปา การระบายน้ำ ท่อน้ำอุดตัน น้ำท่วมขัง ดับเพลิง ขยะ ยาสามัญประจำชุมชน ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชนและสาธารณสุข คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาครัฐไม่รับผิดชอบและผู้อยู่อาศัยไม่มีงบประมาณที่จะพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ทั้งระบบไฟฟ้าและประปาที่มี และบางส่วนที่ยังไม่มีเป็นของตนเองต้องต่อบ้านข้างเคียง น้ำท่วมขังภายในชุมชนเกิดจากพื้นที่อยู่ต่ำกว่าถนนสาธารณะ การทิ้งขยะที่ไม่เป็นที่และเกิดกลิ่นเหม็น ไม่มีถังขยะชุมชน ไม่มีการตรวจคุณภาพยาสามัญประจำชุมชน และระบบดับเพลิงชุมชน ไม่มีศูนย์บริการชุมชนและใช้บริการสาธารณสุขใกล้เคียง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่. (2545 : 3) การเป็นชุมชนเมืองที่มีการจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สมบูรณ์ทั้งระบบโครงข่ายถนนที่เข้าถึงที่ดินทุกแปลง ระบบขนส่งมวลชน ระบบระบายน้ำ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น อีกทั้งยังได้จัดเตรียมการบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับชุมชน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ทำการไปรษณีย์ สถานีตำรวจ ศูนย์บริการชุมชน และลานอเนกประสงค์ เป็นต้น

5.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการวางผังพื้นที่ที่เหมาะสมกับชุมชน

ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจุบัน ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน เพื่อเสนอแนะในการจัดวางผังพื้นที่ของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู โดยเนื้อหาทั้งหมดได้สอดคล้องเนื้อหาทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน

5.4.1 การวางผังพื้นที่ชุมชน

ได้มีการสำรวจสภาพพื้นที่ปัจจุบันของชุมชนทั้งหมด พบว่าพื้นที่มีระดับต่ำกว่าถนนสาธารณะ จึงต้องมีการปรับพื้นที่ก่อน ต่อจากนั้นได้ทำการจัดวางผังใหม่ทั้งหมดในที่ดินเดิมให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน และพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ในชุมชนและได้ศึกษาประเภท ขนาดของครอบครัวตามกลุ่มที่ได้อาศัยอยู่จริงตามพื้นที่ของชุมชนได้เป็น 3 กลุ่มตัวอย่าง รวมถึงได้มีการศึกษาอาคารตัวอย่างจากโครงการของการเคหะแห่งชาติ จึงได้กำหนดรูปแบบการจัดวางผังพื้นที่ของชุมชนเป็นอาคารชุดพักอาศัยสูง 5 ชั้น เป็นจำนวน 6 อาคาร เพราะพื้นที่ชุมชนได้อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่มีราคาสูง ใกล้แหล่งธุรกิจการค้าที่สำคัญ รวมถึงได้มีการเว้นที่ว่าง ทางสัญจรที่สะดวก การคมนาคม สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการสำหรับคนในชุมชน

5.4.2 คุณภาพชีวิต (รูปแบบอาคาร)

อาคารชุดพักอาศัย ได้มีการศึกษาอาคารตัวอย่างที่เหมาะสมกับชุมชนและได้มีการแบ่งประเภทผู้ที่พักอาศัยในชุมชนเป็น 3 กลุ่มตัวอย่างตามความจริงที่ได้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ คือ 1. ครอบครัวขนาดเล็ก 2. ครอบครัวขนาดกลาง และ 3. ครอบครัวขนาดใหญ่ โดยขนาดพื้นที่ของห้องชุด ได้ศึกษาจากอาคารตัวอย่างและทำการออกแบบให้เหมาะสมกับบริเวณพื้นที่ที่กำหนดเป็น 3 กลุ่มอาคารกับชุมชน ดังนี้

ลำดับ	ขนาดครอบครัว	รายละเอียดภายในห้อง			
		เอนกประสงค์	ห้องนอน	ห้องน้ำ	ระเบียง
1.	ขนาดเล็ก	1	-	1	1
2.	ขนาดกลาง	1	1	1	1
3.	ขนาดใหญ่	1	2	1	1

ส่วนรูปแบบอาคารภายนอกได้ออกแบบอาคารเป็นอาคารสูง 5 ชั้น มีบันไดหลัก และบันไดหนีไฟ รวมถึงระบบป้องกันอัคคีภัยทุกชั้น และมียามรักษาความปลอดภัยทุกจุด บริเวณทางขึ้น-ลงอาคาร เพื่อป้องกันคนที่อาศัยอยู่ในอาคารเพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน สำหรับการคัดเลือกผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน เป็นใช้วิธีการจับฉลากเลือกห้องพักอาศัยตามขนาดครอบครัว

5.4.3 การบริการ มีการพัฒนารูปแบบโดยให้ส่วนบริการทั้งหมดอยู่ในอาคารเดียวกันทั้งหมดเพื่อสะดวกต่อการติดต่อสื่อสารสำหรับคนในชุมชน โดยเป็นอาคาร 2 ชั้นโดยชั้นล่างแบ่งเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก สถานฝึกอบรมอาชีพและศูนย์บริการชุมชน ส่วนบริเวณชั้นบนมีส่วนของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั้งหมดนี้เป็นบรรทัดฐานสำหรับชุมชนในปัจจุบัน

5.4.4 ความสะดวกสบาย

1. **ป้ายทางเข้า-ออกชุมชน** มีลักษณะการออกแบบที่อยู่ตามจุดทางเข้า-ออกชุมชนทั้ง 3 ทาง เพราะเป็นการสื่อความหมายของชุมชนที่ชัดเจน
2. **ป้ายสื่อความหมายชุมชน** มีลักษณะอยู่ตามจุดบริเวณทางขึ้นอาคารทุกอาคาร และบริเวณพื้นที่ว่างของชุมชนเพื่อเป็นการคอยบอกข่าวสารของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. **ทางเดินชุมชน** มีลักษณะทางเดินชุมชนเป็นทางเดินภายนอกอาคาร และพื้นที่ว่างระหว่างอาคารได้มีการออกแบบทางเชื่อมสำหรับการสัญจร และมีทางเชื่อมสำหรับผู้สูงอายุที่มีราวจับสำหรับผู้สูงอายุอีกทางหนึ่งด้วย ส่วนทางเดินภายนอกอาคารนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบให้เรียบร้อย

5.4.5 สิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดพื้นที่เว้นว่างสำหรับชุมชนโดยมีพื้นที่เว้นว่างระหว่างอาคารชุดทุกจุด โดยพื้นที่เว้นว่างระหว่างอาคารชุดจะเป็นลานกว้างและมีต้นไม้ขนาดเล็กขนาดพื้นที่ชุมชน และจัดเตรียมพื้นที่สีเขียวหลักไว้ โดยพื้นที่สีเขียวหลักนี้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับคนในชุมชนเพราะใกล้เคียงกับส่วนบริการชุมชน และส่วนบริการชุมชนสามารถใช้พื้นที่สำหรับเป็นห้องเรียนสำหรับคนในชุมชนได้ด้วย

5.4.6 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

1. **ระบบกำจัดขยะ** มีการออกแบบให้เหมาะสมกับขยะในปัจจุบันโดยมีการแบ่งแยกชนิดขยะออกเป็น 4 ชนิด ทั้งขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอันตราย และขยะรีไซเคิล (Recycle) และถึงขยะส่วนใหญ่จะเป็นของรัฐบาล แบบที่มีล้อไว้สำหรับเข็นได้สะดวกในการเคลื่อนย้ายขยะออกจากชุมชนได้โดยเร็ว
2. **ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง** มีการออกแบบให้เหมาะสมโดยใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ชนิดแบบประหยัดไฟวางระบบไฟฟ้าติดกับอาคารทุกระยะ 8 เมตร และมีระบบไฟฟ้าตามทางเดินชุมชนที่เป็นไฟสนามวางตามจุดที่เหมาะสม
3. **ระบบบำบัดน้ำเสีย** มีการออกแบบให้เหมาะสมกับอาคารโดยอาคารชุดนั้นใช้ระบบอาคารขนาดใหญ่ คือมีถังเกราะและบ่อกรองอากาศ ส่วนระบบอาคารขนาดเล็กเป็นระบบถังกรองแบบแพคเกจ (Package Filter System)
4. **ระบบน้ำใช้และถังเก็บน้ำ** มีการออกแบบให้เหมาะสมกับอาคารโดยอาคารชุดนั้นได้มีถังเก็บน้ำใต้ดินและถังเก็บน้ำบนอาคารโดยมีปั๊มเป็นตัวควบคุมดูแลระบบบนอาคารทั้งหมด ส่วนระบบน้ำส่วนอื่นก็มีถังเก็บน้ำสำหรับชุมชนเพื่อเอาไว้สำหรับรดต้นไม้ และทำความสะอาดพื้นที่ชุมชน
5. **ระบบโทรศัพท์** มีการใช้ระบบของทางรัฐบาล แต่มีการกำหนดรูปแบบและความเหมาะสมสำหรับการใช้งาน เช่น ตู้โทรศัพท์ขององค์การฯ หรือ เทเลคอม
6. **ระบบดับเพลิง** มีการใช้ระบบดับเพลิงทั้งระบบเปียกและระบบแห้ง และมีระบบตรวจจับควัน ระบบสปริงเกอร์ และมีระบบท่อดับเพลิงไว้ด้านหน้าอาคารทุกอาคาร

7. **ระบบรักษาความปลอดภัย** มีการวางตู้ยามไว้ตามจุดทางเข้า-ออกของชุมชน โดยจะมีเวรยามคอยเดินตรวจตราเป็นระยะๆ ทุก 30 นาที เพื่อความปลอดภัยของคนในชุมชน

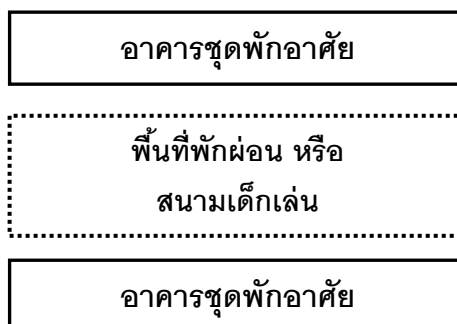
8. **ระบบท่อระบายน้ำชุมชน** มีการวางบ่อบักทุกๆ ระยะ 4 เมตร และสามารถเปิดซ่อมบำรุงได้ระบบการไหลของน้ำใช้เป็นระบบน้ำล้นระหว่างบ่อบักหนึ่งไปอีกบ่อบักหนึ่งระบบนี้เป็นระบบที่เหมาะสมกับชุมชน และไม่กินพื้นที่ลึก รวมถึงสามารถป้องกันน้ำที่ไหลกลับสู่ชุมชนได้อีกวิธีหนึ่งด้วย

ส่วนระบบอื่นๆ นั้นทั้งโรงเรียน โรงพยาบาล สาธารณสุข สถานีตำรวจ ได้มีอยู่ใกล้เคียงกับบริเวณชุมชนสามารถใช้บริการได้

5.5 แนวความคิดในการออกแบบวางผังพื้นที่

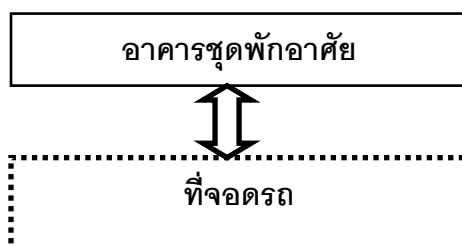
จากการศึกษาวิจัย เรื่องแนวความคิดในการออกแบบวางผังพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล และสรุปแนวความคิดในการออกแบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.5.1 การกำหนดพื้นที่ว่างด้านหน้าอาคาร (Open Space) เพื่อให้เกิดกิจกรรม อีกทั้งยังช่วยให้ผู้พักอาศัยเกิดสังคม และความสามัคคีในหมู่คณะ เช่น พื้นที่พักผ่อน, สนามเด็กเล่น เป็นต้น

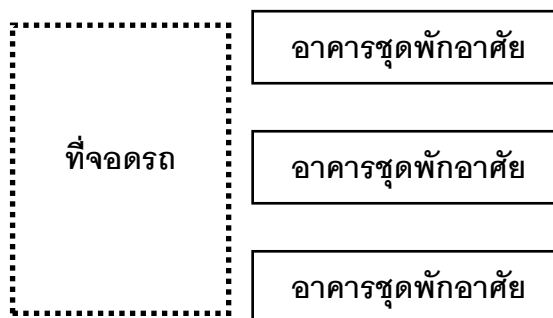
ภาพที่ 5.1 แสดงการจัดพื้นที่กิจกรรมด้านหน้าอาคาร

5.5.2 การจัดพื้นที่จอดรถด้านหน้าอาคาร เพื่อการเข้า-ออกที่สะดวก และกำหนดทางเข้าหลัก (Main Entrance) เพียงจุดเดียว เพื่อการควบคุมที่ดี

ภาพที่ 5.2 แสดงการจัดพื้นที่กิจกรรมจอดรถ และทางเข้า-ออกอาคาร

5.5.3 การจัดวางตัวอาคารให้เป็นระบบมากขึ้น เพื่อความสวยงาม และยังทำให้แสงแดดส่องถึงตัวอาคารได้อีกทางหนึ่งด้วย ช่วยป้องกันการอัปชั่นแก่ตัวอาคาร

ภาพที่ 5.3 แสดงการจัดวางตัวอาคารที่เป็นระบบ

5.5.4 การแบ่งแยกทางเดินระหว่างคนกับรถ เพื่อความปลอดภัย รวมถึงมีสิ่งปกคลุม และสามารถปกคลุมแดดและฝนได้อีกด้วย

5.5.5 การกำจัดขยะออกจากตัวอาคาร โดยมีถังขยะรวม เพื่อรอการจัดเก็บอยู่ภายนอกอาคาร โดยกำหนดตำแหน่งพื้นที่ไว้ห่างจากอาคาร

5.5.6 ระบบการเดินสายไฟฟ้า โทรศัพท์ ระบบระบายน้ำ และอื่นๆ ลงใต้ดิน เพื่อความเป็นระเบียบ สวยงาม โดยสามารถเปิดทำการซ่อมบำรุงได้

5.5.7 ระบบประปาภายในอาคารจะมีถังเก็บน้ำสำรองฝังไว้ใต้ดิน และบนพื้นที่ชั้นดาดฟ้า รวมถึงติดตั้งเครื่องสูบน้ำไว้ควบคุม

5.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพปัจจุบัน ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน เพื่อเสนอแนะในการจัดวางผังพื้นที่ที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู โดยเนื้อหาทั้งหมดได้สอดแทรกเนื้อหาทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน

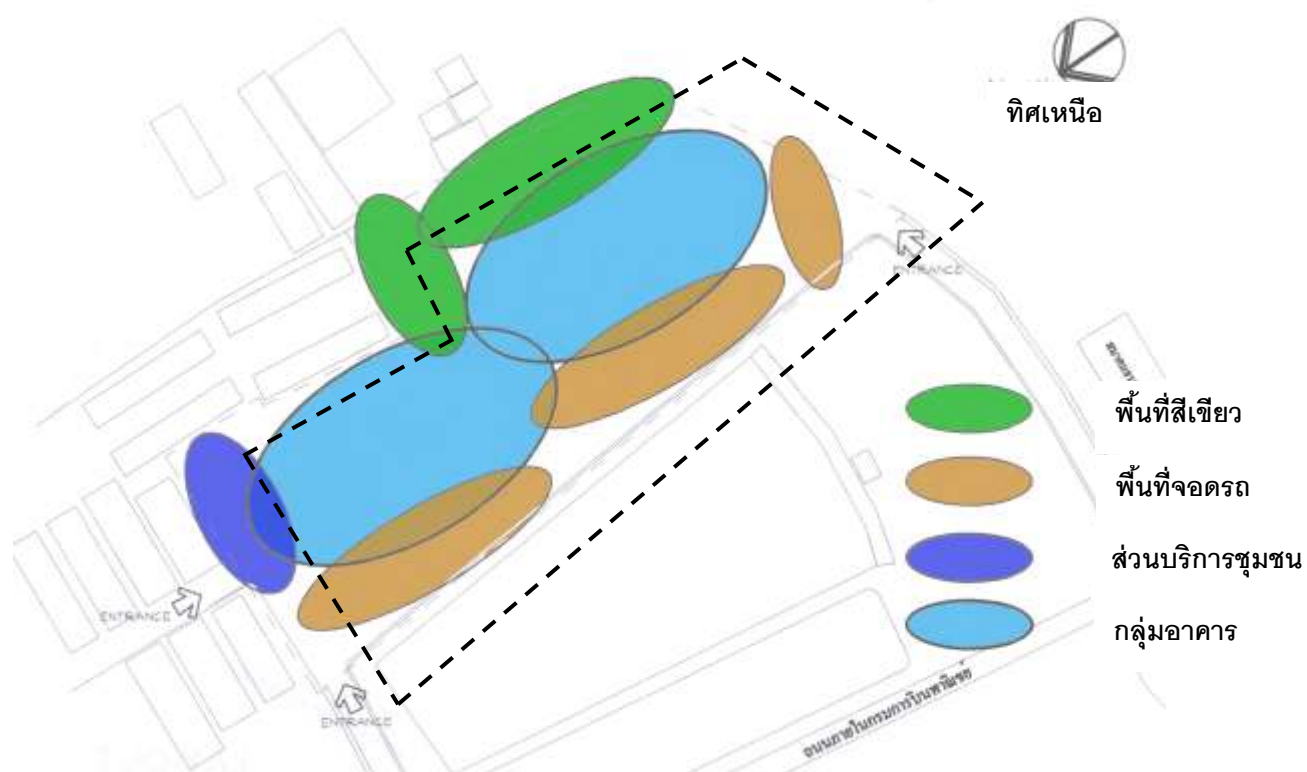
5.6.1 เสนอแนวทางในการจัดให้ชุมชนได้ขึ้นทะเบียนเป็นชุมชนแออัดและขึ้นอยู่กับการเคหะแห่งชาติต่อไป

5.6.2 เสนอแนวทางและเทคนิคการก่อสร้างที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู ในอนาคตต่อไป

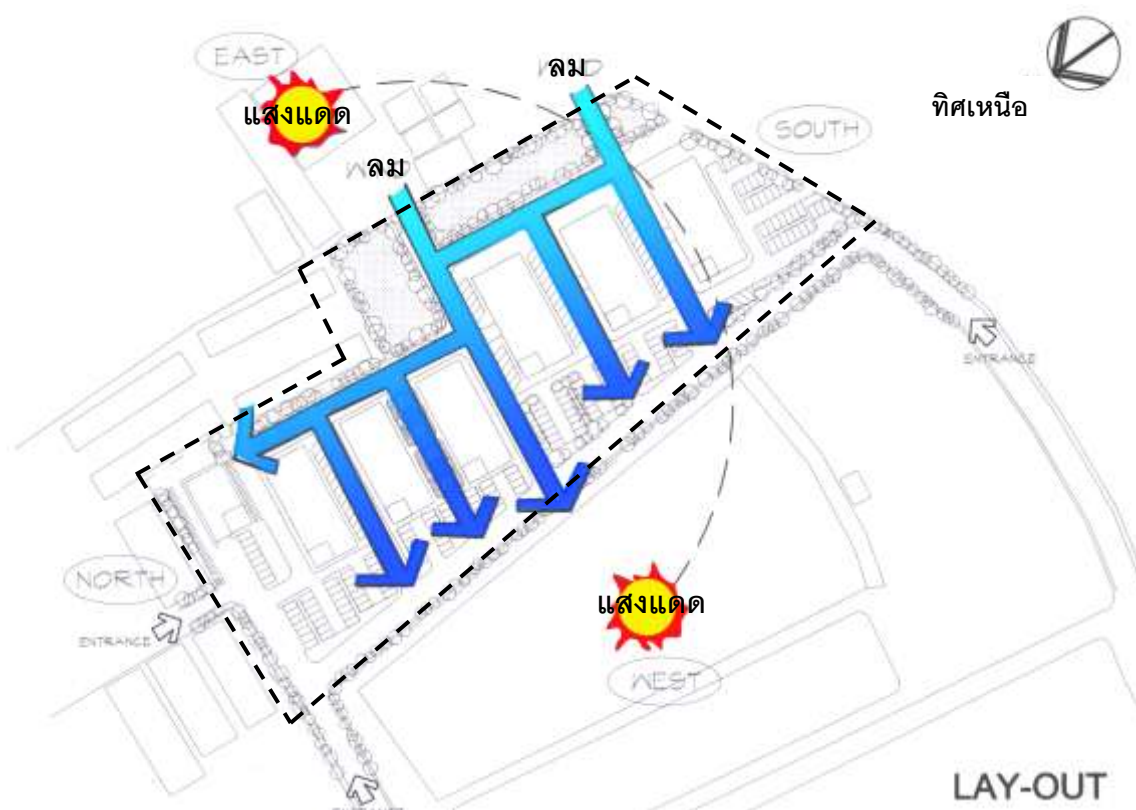
5.6.3 เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์มากขึ้น ควรทำการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์ หรือเครื่องเรือนที่สามารถใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และยืดหยุ่นต่อการใช้งานได้อีกด้วย

นำเสนอภาคผลงานออกแบบทางสถาปัตยกรรม

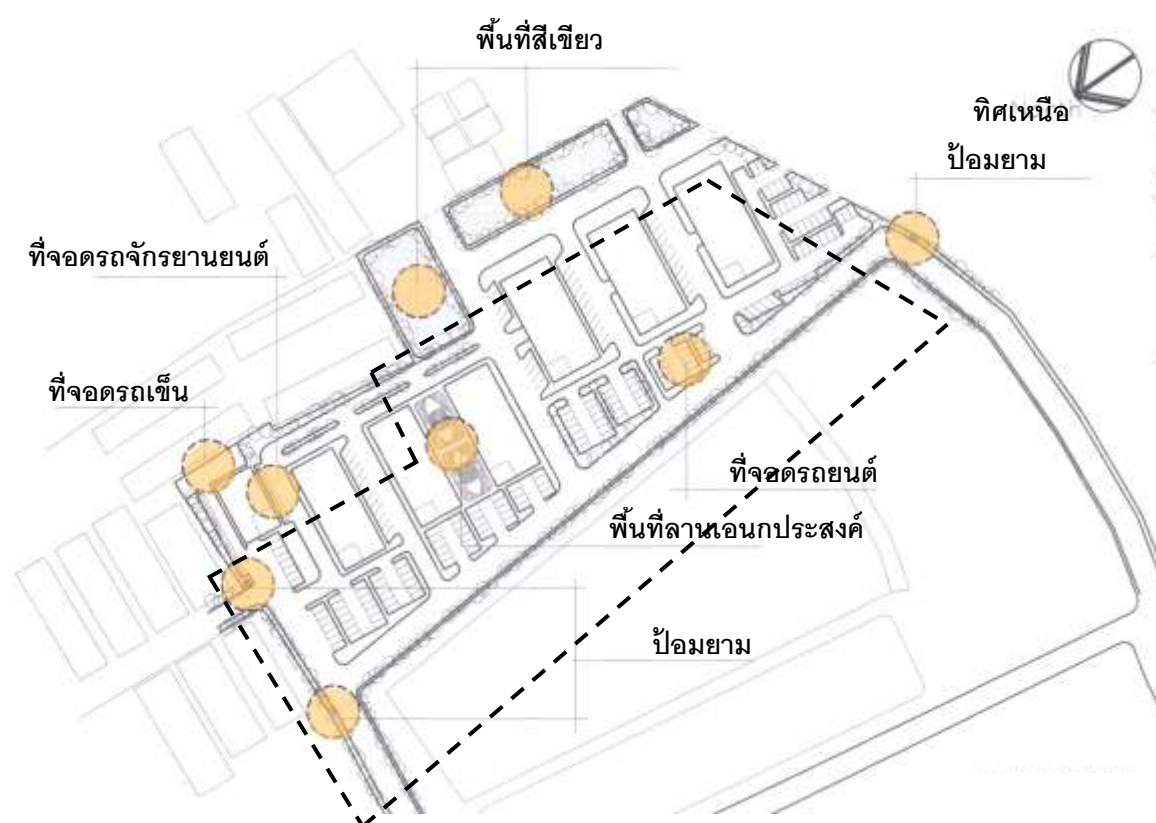
การวิเคราะห์ผังพื้นที่ชุมชน

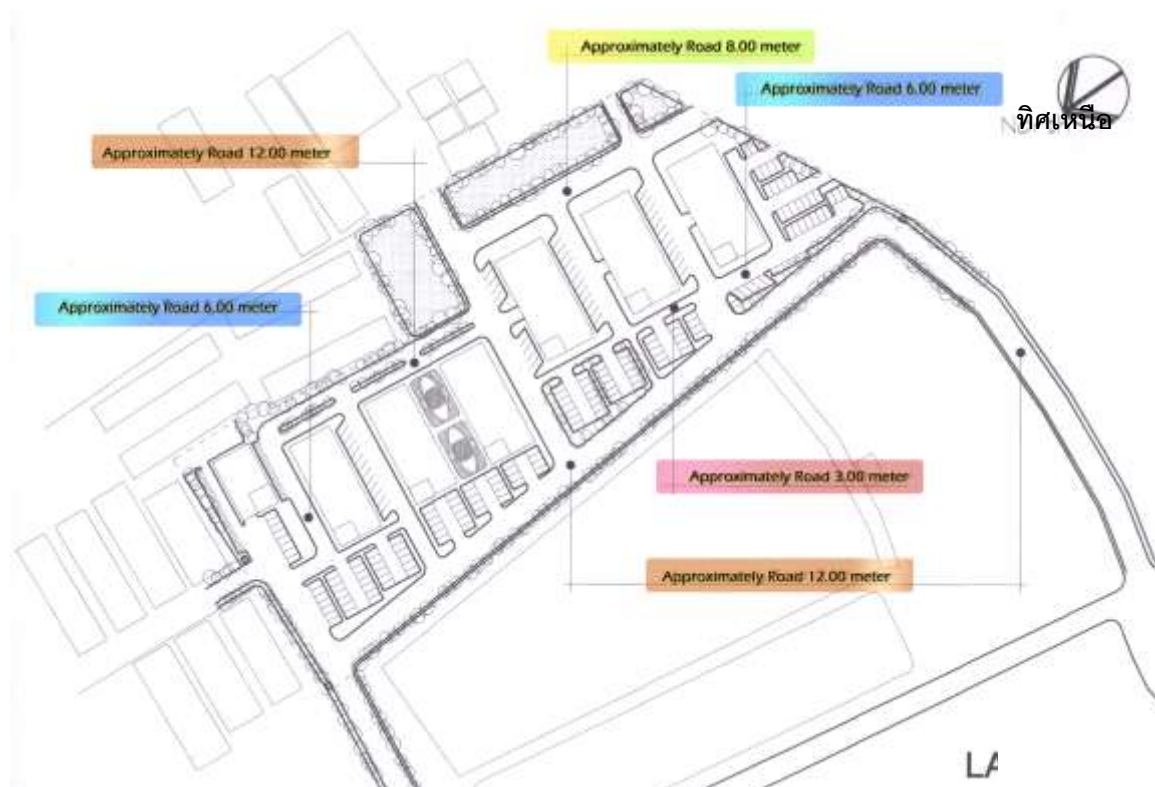
ภาพที่ 5.4 แสดงแนวความคิดในการออกแบบ

ภาพที่ 5.5 แสดงแนวความคิดในการออกแบบทิศทางลม และแดด

ภาพที่ 5.6 แสดงแนวความคิดในการออกแบบผังพื้นที่ชุมชน

ภาพที่ 5.7 แสดงขนาดความกว้างของถนนภายในผังพื้นที่ชุมชน

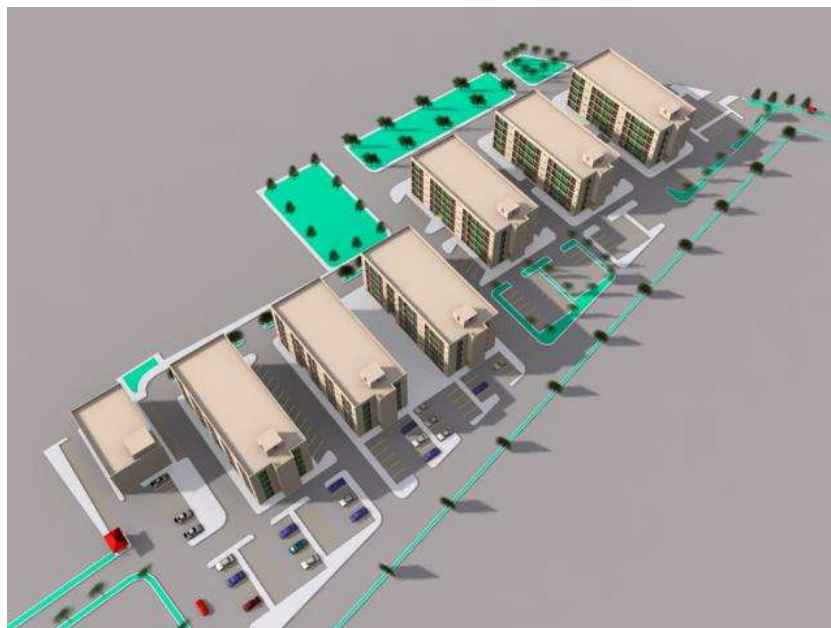

ทัศนียภาพของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู

ภาพที่ 5.8 แสดงทัศนียภาพมุมสูงของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู

ภาพที่ 5.9 แสดงทัศนียภาพด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู

ภาพที่ 5.10 แสดงทัศนียภาพด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู

ภาพที่ 5.11 แสดงทัศนียภาพด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู

ภาพที่ 5.12 แสดงหุ่นจำลองโครงการชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู